

Lista mitropolițiilor Proilavului 1590—1828.

Gavriil, ca membru al Sinodului Patriarhiei din Constantinopol, [Gavriil] iscălește actul publicat în revista Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, 2 1580 (1881—1882) p. 731 de Minas Hamudopulos, prin care act fostul domn al Moldovei Petru Șchiopul dăruiește casele lui bisericii Patriarhiei ecumenice. Trebuie să observ însă că **Manuil Ghedeon**, tipărind actul în Χρονικὰ τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου καὶ ναοῦ, Constantinopol 1884, p. 67 și 145, fără să cunoască prima tipărire a lui Hamudopulos, în loc de ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Προϊλάβου Γαβριήλ (smeritul mitropolit al Proilavului Gavriil) citește și editează: ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης πρώην Χίου Γαβριήλ (smeritul fost mitropolit al Hiosului Gavriil) ¹.

După cucerirea insulei Hios de către Genovezi (1346—1566) mitropolitul ortodox a fost înlocuit printr'un *dicheu*. Mitropoliții ortodocși reapar după cucerirea turcească a insulei (1566) și printre ei între anii 1571—1577 e pomenit un Gavriil, Gavriil Calicanțaros. Crusius în *Turcograecia*, Basel 1584, p. 506 pomeneste pe Gavriil ca fiind mitropolit al Hiosului în anul 1575, iar din Gerlach știm că acest Gavriil, fiind îndepărtat dela mitropolia Hiosului, a fost surghiunit în anul 1577 la Sf. Munte ². Numai o verificare a semnăturii, sau noi documente pot lămuri pe deplin dacă la 1580

¹ Actul se află și în manuscrisul nr. 11, f. 22 al *Silogului literar grecesc din Constantinopol*, vezi descrierea lui în A. Papadopoulos-Kerameus, *Κατάλογος τῶν ἐν τῷ ἐλληνικῷ φιλολογικῷ συλλόγῳ χειρογράφων βιβλίων* publicat în Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐλληνικὸς φιλολογικὸς σύλλογος, Ἀρχαιολογικὴ ἐπιτροπὴ suplimentul vol. 20—22 (1892) p. 96.

² Gerlach, *Tagebuch*, Frankfurt 1674, p. 100 și 323—324.

Sinodul Patriarhiei ecumenice din Constantinopol propune ca Meletie 1639—1655
 candidați la Mitropolia Proilavului și Ismailului, care de timpuri
 imemorabile a rămas fără arhiereu, pe Meletie ieromonahul, pe
 Grigorie ieromonahul și pe Teofan ieromonahul. Actul întocmit
 în timpul patriarhiei lui Chiril, fost mitropolit al Veriei, în anul
 1639 luna Mai ¹, s'a publicat de **A. Papadopoulos-Kerameus** după
 manuscrisul *Silogului literar grecesc* din Constantinopol nr. 11
 fol. 68 în *Hurmuzaki Documente*, 13 p. 386 ². Cine a fost ales nu
 reiese sigur din actul de alegere, dar e foarte probabil că dintre
 cei trei candidați a fost ales cel dintâi: **Meletie. Minas Hamudo-**
pulos, care rezumă actul după *Condica Patriarhiei ecumenice* nr.
 333 ³, ne asigură că într'adevăr a fost ales Meletie ieromonahul;
 de altfel dela 1639 până la 1643 nu găsim alt mitropolit al Proila-
 vului, iar la 1643 găsim iarăși ca mitropolit al Proilavului pe
 Meletie, care de sigur e aceeași persoană, și a continuat să păsto-
 rească până la acea dată.

1643 Noemvrie. Partenie cel bătrân, Patriarhul Constantino-
 polului, prin actul sinodal din 1643, luna Noemvrie, ridică la rangul
 de stavropighie metohul Sf. Mormânt cu biserica Maicii Domnului
 dela Ismail, metoh care din cauza vechimei amenințând să se
 nimicească cu totul a fost înnoit din temelie și înfrumusețat cu
 mare cheltuială de marele paharnic al Moldovei Gheorghe, fratele
 lui Vasile Lupu. În conducerea acestui locaș n'are voie să se
 amestece nici actualul Mitropolit al Proilavului Meletie, nici
 urmașii săi. Pomenit întâi de **M. Ghedeon** în *Πατριαρχικοί πίνακες*,
 p. 570, actul a fost publicat de **N. Iorga** în *Hurmuzaki Documente*,
 vol. 14, 1 p. 170—173. De sigur actualul mitropolit al Proilavului
 Meletie e acela care s'a ales în anul 1639.

Calinic al 2-lea, Patriarhul Constantinopolului, prin actul
 sinodal din 1699, 8 Noemvrie, întărește hotărîrea de mai sus a
 lui Partenie și reînnoește calitatea de stavropighie Bisericii Maicii

¹ Pomenit și de **M. Ghedeon** în *Πατριαρχικοί πίνακες*, Constantinopol
 1890, p. 568.

² Pentru descrierea manuscrisului vezi **A. Papadopoulos-Kerameus**, *Κα-
 τάλογος τῶν ἐν τῷ ἑλληνικῷ φιλολογικῷ συλλόγῳ χειρογράφων βιβλίων*,
 în *Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικὸς φιλολογικὸς σύλλογος*, *Ἀρχαιολογικὴ ἐπιτροπὴ*,
 suplimentul vol. 20—22 (1892) p. 102.

³ Vezi *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια*, 2 (1881—1882) p. 696.

Domnului dela Ismail, care arzând a fost reclădită de Constantin Vodă Brâncoveanu; actul publicat de **É. Legrand** în *Recueil de documents grecs concernant les relations du Patriarcat de Jerusalem avec la Roumanie*, Paris 1895, p. 35—38, a fost reprodus de **N. Iorga** în *Hurmuzaki Documente*, 14, 1 p. 322—325.

1644. În cartea lui **A. Muraviev**, *Relațiunile bisericești între Rusia și Orientul*, scrisă în limba rusă și publicată în Petrograd 1858—1860, p. 268—270 între altele se spune că în anul 1644 mitropolitul Proilavului Meletie se duce la Moscova ca să ceară milă și prezintă Țarului scrisori mijlocitoare dela Patriarhul Partenie și dela Matei, Domnul Țării Românești, (citată după **Melchisedec**, *Notițe istorice și arheologice*, București 1885, p. 199). Cele relatate de Muraviev și citate mai sus după Melchisedec, sunt date și de **Ghenadie Enăceanu**, *Meșterul Manole și Petru Movilă*, București 1882 p. 299—300 și 302 și mai pe larg de **Iustin Frățiman**, *Studiu contributiv la istoricul Mitropoliei Proilavia*, Chișinău 1923, p. 290—294, cari amândoi confundă acest Meletie al Proilavului cu Meletie Sirigos. Aceeași confuzie la **Silviu Dragomir**, *Relațiile Bisericii românești cu Rusia în veacul al XVII-lea*, în *Analele Acad. Rom.*, secț. ist., ser. II, 34 (1912) p. 1074 și la **N. Iorga**, *Vasile Lupu ca următor al împăraților de Răsărit*, în *Analele Acad. Rom.*, secț. ist., ser. II, 36 (1913) p. 219; același, în *Bulletin de la section historique de l'Académie Roumaine*, 2 (1914) p. 98 și 103; același, *Istoria literaturii românești*, ed. 2, București 1925, vol. 1 p. 256 și 257—258; același, *Istoria bisericii românești*, București 1928, vol. 1 p. 317 și 319; același, *Byzance après Byzance*, București 1935, p. 170; cf. și mai sus p. 239-244.

1653. Meletie al Proilavului semnează un hrisov al Patriarhului Ioanichie al 2-lea ¹.

1655 Octomvrie. Meletie este caterisit, fiindcă înaintea tribunalului turcesc și-a tăgăduit semnătura, vezi **Dositei**, Patriarhul Ierusalimului, *Νομική συναγωγή* (Colecție juridică), care cuprinde acte patriarhicești dela 1538—1684 și se păstrează în manuscris

¹ **V. Mystakidis**, *Διάφορα σημειώματα* în *Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐλληνικὸς φιλολογικὸς σύλλογος*, 28 (1904) p. 221.

în Biblioteca Metohului Sf. Mormânt din Constantinopol supt nr. 2 (vechi 184)¹. Actele s'au reprodus în rezumat de Const. Sathas în *Bibliotheca graeca medii aevi*, Veneția 1872, vol. 3 p. 547—604 (actul de caterisire la p. 591—592); cf. mai jos p. 290 unde se publică actul patriarhicesc.

Așa dar e probabil că Meletie a păstorit Proilavul dela 1639 până la 1655.

Calinic al 3-lea, fost al Proilavului, în *Συνοπτικὴ διήγησις τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριαρχευσάντων* [Atanasie Patellaros] (Istorie pe scurt despre patriarhii cari au păstorit după căderea Constantinopolului) publicată de C. Dyovuniotis, după manuscrisul Bibliotecii din Zagora nr. 91, în scrierea sa *Καλλίνικος Γ', Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως*, Atena 1915, p. 87 spune despre Patellaros: προχειρίζεται δὲ Κύριλλος ὁ Τυρνόβου, ἰουδίτικλην Σπανός. Καὶ μετὰ ἡ' ἡμέρας πρὸ τοῦ μετατεθῆναι ἐξεβλήθη. Ἀνάγεται δὲ Ἀθανάσιος ὁ Πατελλάρος τὸ β'. Καὶ μετὰ δέκα πέντε ἡμέρας διδάσκων ἀπὸ θάκου τῆ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἑορτῆ κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα ἐπελάβετο αὐτοῦ Ἀθανάσιος ὁ Κύπριος καὶ συνέθετο βιβλίον κατὰ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ, δι' ἣν αἰτίαν ἐξώσθη καὶ ἐδόθη αὐτῷ τὸ Προϊλαβον ἔνθα τὸ κοινὸν ἐπλήρωσε χρέος καὶ ἐτάφη ἐν κώμῃ τινὶ πλησίον τοῦ Ἱερασοῦ ποταμοῦ καὶ οὐκ ἐν Λέσβῳ τῆ πατρίδι αὐτοῦ. Μετὰ ταῦτα ἀνάγεται εἰς τὸν θρόνον Παῖσιος ὁ Λαρίσσης etc. (Se alege Patriarh Chiril al Târnovei, poreclit Spânul. Și după 18 zile, înainte de a fi transferat, a fost scos. Se suie pe tron pentru a doua oară Atanasie Patellaros. Și după 15 zile, predicând după amvon în ziua praznicului Sfinților Apostoli împotriva primatului Papei, a fost atacat de Atanasie din Cipru, care a întocmit o carte, îndreptată contra predicii lui, pentru care motiv a fost scos și i s'a dat Proilavul, unde și-a dat obștescul sfârșit și a fost înmormântat într'un sat în apropiere de râul Hierasòs și nu în Lesbos, patria sa. După aceasta se suie pe tron Paisie al Larisei etc.). În expunerea, cam confuză, a lui Calinic, revin fapte cari trebuiesc lămurite și în parte îndreptate. După Chiril al 3-lea, supranumit Spânul, fost al Târnovei, se suie

¹ Vezi A. Papadopoulos-Kerameus, *Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη*, vol. 4 p. 2—7, unde se descrie manuscrisul.

pentru a doua oară pe scaunul ecumenic Cretanul Atanasie Patellaros în anul 1652. La praznicul Sfinților Apostoli el a ținut o cuvântare împotriva primatului Papei, la care a răspuns preotul Atanasie Retorul, originar din Cipru, răspuns care s'a publicat mai târziu, în anul 1655, sub titlu: 'Αντιπατελλάρος (Contra lui Patellaros) ¹. Atât despre polemica la care se face aluzie mai sus. Puține zile după această polemică, Atanasie Patellaros s'a demis și a plecat la Iași, la protectorul său Vasile Lupu ². De acolo a plecat în Rusia și a sosit la Moscova la 16 Aprilie 1653. Dela Moscova întorcându-se în Moldova, în Februarie 1654, s'a oprit la orașul Lubnin, Rusia Mică, unde a și murit și a fost îngropat la 5 Aprilie ³. Iată ce știam până acum despre Atanasie Patellaros. Din amănuntul însă pe care ni-l dă Calinic reiese că lui Patellaros i s'ar fi dat, după demitere, Proilavul pentru întreținerea sa. Deși Calinic scrie un secol mai târziu, totuși ar putea să știe acest lucru din tradiție, ca fost și el mitropolit al Proilavului.

¹ Vezi descrierea cărții la É. Legrand, *Bibliographie hellénique*, 17 siècle, vol. 2 p. 82—87. Despre Atanasie Retorul vezi É. Legrand, *op. cit.*, vol. 3 p. 417—426, unde se publică autobiografia lui și alte acte referitoare la el; A. Papadopulos-Kerameus, *Διάφορα ἑλληνικὰ γράμματα ἐκ τοῦ Μουσείου Λικχάτσεφ* (Diferite documente grecești din Muzeul Likhatchef), Petrograd 1907, p. κ—κ'; I. Filipu, *Τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἐν Κύπρῳ* (Cultura greacă în Cipru), Lefcosia 1930, vol. 2 p. 60—66; Hrisostom Papadopulos, *Ἡ ἐκκλησία Κύπρου ἐπὶ τουρκοκρατίας* (Biserica din Cipru în timpul dominației turcești), Atena 1929, p. 58; Henri Omont, *Missions archéologiques françaises en Orient aux 17 et 18 siècles*, Paris 1902, vol. 1 p. 19—26 și vol. 2 la indice s. v. Athanase; Gh. Arabagioglu, *Φωτίσιος βιβλιοθήκη*, Constantinopol 1933—1935, la indice s. v. Ἀθανάσιος ὁ Πήτωρ.

² Spre lauda lui Vasile Vodă, Patellaros întocmise la 1643 o poemă în limba greacă veche și modernă, pe care a publicat-o A. Papadopulos-Kerameus în *Hurmuzaki Documente*, vol. 13 p. 439—449.

³ Pe Atanasie Patellaros Biserica Rusiei l-a canonizat în anul 1862. Viața lui a fost scrisă în rusește de Andrei Muraviev, în *Viețile Sfinților Bisericii rusești*, Petrograd 1865; tradusă în limba română de Alexandru Papadopol-Calimah,} a fost publicată în *Convorbiri literare*, 23 (1890) p. 1016—1041 și 24 (1891) p. 30; vezi și N. Capturev, *Sosirea la Moscova în anul 1653 a lui Atanasie Patellaros, fost Patriarh al Constantinopolului*, citat de A. Papadopulos-Kerameus, *tot acolo*, p. κ'—κβ'; cf. și T. Valianos, *Ἱστορία τῆς ρωσσοικῆς ἐκκλησίας* (Istoria bisericii rusești), Atena 1851, p. 220; Melchisedec, *Notițe istorice și arheologice din Moldova*, București 1885, p. 208—209; É. Legrand, *Bibliographie hellénique*, 17 siècle, vol. 4 p. 432—448.

Însă după cele spuse mai sus, Patellaros n'a murit în Brăila sau în eparhia Proilavului, cum spune Calinic, ci în Lubnin, și nu era din Lesbos, ci din Creta.

Dar știrea lui Calinic, că i s'ar fi încredințat lui Patellaros eparhia Proilavului, deși probabilă, trebuie luată cu rezervă, și iată pentru ce. Eparhia Proilavului s'a dat în anul 1668 unui fost patriarh ecumenic pentru întreținerea lui și anume lui Partenie (vezi mai jos la această dată); nu cumva știind vag din tradiție că Proilavul s'a dat unui Patriarh, Calinic confundă datele și spune despre Patellaros ce s'a întâmplat cu Partenie? Bănuiala aceasta se întărește și de faptul că, Calinic vorbind de Partenie în *Istoria sa pe scurt* p. 89 (citată mai sus p. 259) și în lista patriarhilor Constantinopolului (publicată tot de C. Dyovuniotis în cartea sa *Calinic al 3-lea*) p. 127, nu pomenește nimic în această privință. Dacă mai luăm în considerație că biografii lui A. Patellaros nu pomenesc că el ar fi obținut vreodată Proilavul, deși i-au scris viața pe larg pe baza documentelor contemporane, știrea lui Calinic pare și mai mult a fi neprobabilă. Dar Proilavul era ocupat la 1653 de Meletie, așa încât știrea lui Calinic este sigur neîntemeiată.

Tot în *Νομικὴ Συναγωγὴ* p. 592, **Dositei** pomenește de un memoriu al Mitropolitului **Gherasim al Proilavului și Ismailului ales în locul caterisitului Meletie**. Alegerea lui Gherasim ca mitropolit al Proilavului s'a făcut în luna lui Octomvrie 1655. Vezi actele din *Νομικὴ συναγωγὴ*, publicate mai jos, cf. și **G. Arabagioglu**, *Φωτίειος βιβλιοθήκη*, Constantinopol 1933, vol. 1 p. 213, nota 45.

Gherasim
1655-1658

Gherasim e ales mitropolit al Târnovei la 23 Noemvrie 1658, *ibid.*, p. 212, nota 40¹.

Intr'o scrisoare din 1664 Nectarie al Ierusalimului scrie din Târnova, Bulgaria, către Neofit al Adrianopolului (1644—1688) și-l roagă să intervie pe lângă mitropolitul Proilavului, *de curând*

Necunoscut
pe la 1664

¹ Vezi și **A. Papadopoulos-Kerameus**, *op. cit.*, p. 381, unde se vorbește de un fost al Proilavului Chiril: *κατὰ καιρὸν ἦν ἀρχιερατεύων ἐν ταύτῃ ὁ νῦν Τορνόβου κύριος Γεράσιμος, ὁσαύτως καὶ ὁ πρὸ μικροῦ τὸ ζῆν ἐκμετρήσας Κύριλλος.*

numit, pentru a nu se amesteca în treburile bisericii din Ismail, care ca stavropighiacă nu atârnă de arhierul local. Numele mitropolitului Proilavului, *de curând numit*, nu se dă în zisa scrisoare publicată de **M. Ghedeon** în *Ἱστορία Ἐθακικά. Νεόφυτος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως* (Istoria tracice. Neofit mitropolitul Adrianopolului) p. 11.

Partenie
1668—? Lui Partenie al 4-lea, fostul Patriarh al Constantinopolului, îi dă Patriarhul Metodie al 3-lea (1668—1671) pentru întreținerea sa Mitropolia Proilavului, iar după puțin timp Mitropolia Târnovei ¹.

Lavrentie
1671 1671, Noemvrie. Lavrentie iscălește actul sinodal al Patriarhiei ecumenice prin care se caterisește Atanasie, episcopul de Rodosto și Panion ².

1671, Decemvrie. Lavrentie iscălește actul sinodal al Patriarhiei ecumenice, prin care se aduce la cunoștința mitropolitului Filadelfiei Meletie, superiorul arhieresc al bisericii grecești din Veneția, alegerea la scaunul ecumenic al lui Dionisie și i se cere contribuția canonică ³.

¹ Vezi Meletie al Atenei, *Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία* (Istoria bisericească), Viena 1784, vol. 3 p. 467; Atanasie Comnen Ipsilanti, *Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν ἰν Ἡρμυζακὶ Documente*, vol. 13 p. 524, cf. și *Ἡρμυζακὶ Documente*, 14, 1 p. 204; **M. Ghedeon**, *Πατριαρχικοὶ πίνακες* (Liste patriarhicești), Constantinopol 1890, p. 591; Pericle G. Zerlentis, *Μεθόδιος, Παρθένιος, Διονύσιος, οἰκουμενικοὶ πατριάρχαι*, (Metodie, Partenie, Dionisie, patriarhi ecumenici), Sira 1923, p. 3. Metodie al 3-lea pomenit mai sus a ocupat scaunul ecumenic dela 1668—1671, vezi **M. Ghedeon**, *ibid.*, p. 592 și **Hrisostom Papadopoulos**, *Χρονολογικὸς πῖναξ τῶν ἐπισκόπων καὶ πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως* (Lista cronologică a episcopilor și patriarhilor Constantinopolului), în revista *Θεολογία*, 4 (1926) p. 181. Meletie al Atenei, *tot acolo*, p. 467, pune greșit începutul păstoriei lui la 1669. Cf. și ce spune anonimul din **Banduri**: «Ἰανουαρίου τρίτη ἐγένετο Πατριάρχης Μεθόδιος Ἡρακλείας, τοῦ δὲ Παρθενίου ἔδωσαν τὴν Πρατλαν καὶ μετ' ὄλιγον ἐπήρε τὸ Τύρνοβον διὰ ζωτροφίαν του, apud **G. Arabagioglu**, *Φωτίειος βιβλιοθήκη*, vol. 1 p. 183—184.

² **A. Papadopoulos-Kerameus**, *Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη*, vol. 1 p. 348.

³ Vezi *Χρυσόβουλλα καὶ γράμματα οἰκουμενικῶν πατριαρχῶν*, Hrisoave și acte trimise de patriarhii ecumenici comunității grecești din Veneția, ed. **I. Veludis**, Veneția 1893, p. 53—57.

1672, Ianuarie 1. Lavrentie iscălește actul sinodal al Patriarhiei din Constantinopol, prin care se dau răspunsuri la unele întrebări despre tainele bisericii ostodoxe de Răsărit ¹.

In anul 1677 păstorea Proilavul un Daniil. Vezi mai jos la anul 1783. Daniil
1677

1680, Decembrie 15. Dositei al Ierusalimului în *Νομική συναγωγή*, pomenește de un memoriu al Proilavului Nectarie, ales în locul celui care a fugit la insula Creta ². Nectarie
1680

Calinic pomenit într'un *tacticòn* (= lista scaunelor care atârnă de Patriarhie) ca predecesor al lui Grigorie în scaunul Proilavului. Acest *tacticòn*, publicat de **A. Papadopulos-Kerameus** în *Δελτίον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος* (Buletinul societății istorice și etnologice a Greciei), 3 (1890—1891) p. 468—478, e un document extrem de interesant, în care se dau scaunele în rândul lor ierarhic împreună cu numele persoanelor, cari le ocupau, așa încât avem toate numele arhierilor din epoca, în care s'a alcătuit lista. Alcătuitorul listei dă însă nu numai unul, ci mai mulți mitropoliți consecutiv pentru aceeași eparhie, ceea ce arată că în listă au fost trecuți mitropoliții cari erau în funcțiune la alcătuirea ei, iar când vreunul din ei înceta din viață, se transfera sau se caterisea, atunci se trecea în listă și numele succesorului sau succesorilor. De pildă, ca mitropoliți ai Ungrovlahiei sunt pomeniți **Teodosie** și **Antim**, cari au păstorit între anii 1679 și 1716, iar ca mitropoliți ai Moldovei **Sava** și **Misail**, cari au păstorit între 1687 și 1708. Precum se vede lista s'a alcătuit și s'a ținut la curent pe la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea, și ce ne interesează, în ea se pomenesc ca mitropoliți ai Proilavului **Calinic** și **Grigorie** (*ibid.*, p. 471). Cum pe Grigorie îl întâlnim ca mitropolit al Proilavului la 1700 și 1704 (vezi mai jos la această dată), cată să admitem un Calinic înainte de 1700, pe care nu-l cunoaștem documentar. Calinic
ante 1700

¹ Vezi **A. Papadopulos-Kerameus**, *Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη*, vol. 1 p. 335—336 și 348 și *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια*, 1 (1880—1881) p. 88—91; dela luna Mai începe în *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια* o nouă paginație.

² Vezi Const. Sathas, *Bibliotheca graeca medii aevi*, vol. 3 p. 604.

Grigorie 1700 1700, Aprilie. Grigorie iscălește actul sinodal al Patriarhiei ecumenice prin care se întărește rangul de stavropighie a mănăstirii de maici Sf. Nicolai din insula Santorini ¹.

1700, Aprilie 24. Grigorie iscălește actul sinodal al Patriarhiei ecumenice, prin care se alege un nou mitropolit al Santorinei ².

1704, Iulie 9. Grigorie iscălește actul sinodal al Patriarhului ecumenic Gavriil al 3-lea referitor la praznicul Sf. Eufimie ³.

Ioanichie
1715—1743

1715, Septembrie 29. Ivindu-se o neînțelegere între Ioanichie, mitropolitul Proilavului, și Iorest, episcopul Hușilor, din cauza hotarelor eparhiilor lor, Nicolae Mavrocordat, Domnul Moldovei, supune cazul divanului prezidat de Samuil al Alexandriei, care dă o hotărîre spre mulțumirea părților interesate. Ioanichie și Iorest și-au dat în scris unul altuia că primesc hotărîrea dată. După o copie a înscrisului lui Iorest, s'a publicat actul de Melchisedec în *Cronica Hușilor*, București 1869, p. 190—191; cf. și I. Frățiman, *Studiu contributiv la istoricul Mitropoliei Proilavia*, Chișinău 1923, p. 9. Data 1716 la Melchisedec, *ibid.*, p. 188, s'a calculat greșit. Actul poartă data: 7224 Sept. 29, care corespunde cu 1715 Sept. 29; de altfel Mavrocordat nu mai era domn în Moldova în Septembrie 1716 ⁴.

[1743 ⁵. Ioanichie își dă la 1743 demisia dela scaunul mitropoliei

¹ Vezi V. A. Mystakidis, *Θηραϊκά* în *Ἐπετηρίς εταιρείας βυζαντινῶν σπουδῶν*, 7 (1930) p. 271.

² V. A. Mystakidis, *Θηραϊκῶν ἐκ πατριαρχικῶν κωδίκων κατάλοιπα* în *Ἐπετηρίς εταιρείας βυζαντινῶν σπουδῶν*, 8 (1931) p. 308—309.

³ A. Papadopulos-Kerameus, *Κατάλογος τῶν ἐν τῷ ἑλληνικῷ φιλολογικῷ συλλόγῳ χειρογράφων βιβλίων* în *Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικὸς φιλολογικὸς σύλλογος*, *Ἀρχαιολογικὴ ἐπιτροπὴ*, suplimentul vol. 20—22 (1892) p. 108. Actul s'a publicat și de M. Ghedeon, *Χρονικὰ τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου καὶ τοῦ ραοῦ*, Constantinopol 1884, p. 179—183 și în *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια*, 4 (1883—1884) p. 572—573, dar fără semnături.

⁴ De Ioanichie al Proilavului pomenește și Iacob Elssner, *Neueste Beschreibung der griechischen Christen in der Turkey*, Berlin 1737, p. 4; cf. și P. Zerlentis, *Παῖσιος ὁ Παλαιῶν Πατρῶν καὶ Ἀθανάσιος Δωρόσταμος ἀρχιμανδρῆτης* în *Δελτίον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς εταιρείας τῆς Ἑλλάδος*, 7 (1910—1916) p. 483.

⁵ Dela anul 1743 și până la 1828 lista mitropoliților Proilavului a fost alcătuită de noi pe baza materialului adunat de unchiul nostru.

Proilavului¹. Ioanichie care demisionează la 1743 trebuie să fie aceeași persoană cu Ioanichie pe care îl întâlnim la mitropolia Proilavului la 1715, deoarece în demisia sa spune că fiind bătrân și neputincios, intenționa de mult să se retragă dela scaun, să se odihnească, dar din cauza evenimentelor tot mereu a amânat; acum însă a sosit momentul potrivit ca să-și aducă la îndeplinire vechea sa dorință, ceea ce însemnează că Ioanichie a păstorit Proilavul timp îndelungat. Și fiindcă între 1715 și 1743 nu găsim un alt mitropolit al Proilavului, inclinăm să admitem că Ioanichie a păstorit această mitropolie dela 1715 până la 1743.

1743, Septembrie 24. Calinic a fost hirotonisit mitropolit al Proilavului, după propria sa mărturie, la 24 Septembrie 1743². Pe paginile albe ale unei Biblii grecești, tipărită la Cambridge în 1665 și aflată astăzi în posesia lui A. Gorovei, cunoscutul scriitor din Fălțiceni, se cuprind o sumă de însemnări de ale lui Calinic, pe care N. Iorga le-a publicat în memoriul său: *Câteva manuscripte*

¹ Cf. actul publicat mai jos la p. 291.

² Iată în scurt viața lui Calinic. S'a născut în Zagora, în orașelul pitoresc din muntele Pilion, Tesalia, în anul 1713, și la 1728 s'a dus la Constantinopol pentru a-și continua studiile. La 29 August din 1741 s'a hirotonisit preot și mare protosinghel, iar la 1743, 24 Septembrie, s'a ales mitropolit al Proilavului. În anul 1757, 16 Ianuarie, s'a ales patriarh ecumenic, dar după șase luni a fost scos din scaun și trimis în exil « cu domiciliu forțat » întâi la insula Lemnos și pe urmă la mănăstirea din Muntele Sinai. De acolo i s'a dat voie să se retragă în patria sa Zagorà, unde și-a petrecut restul vieții până la 1791, când a trecut din cele pământești. (Vezi viața lui pe larg în C. Dyovuniotis, *Καλλίνικος Γ', πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως*, Atena 1915). În cearta despre rebotezare, care a turburat Biserica ortodoxă din Constantinopol între anii 1750—1756, Calinic a luat o parte foarte activă și a susținut că numai acei cari nu cred în Sf. Treime și nu se botează în numele ei trebuiesc botezați; iar ceilalți creștini,eretici și schismatici, nu trebuiesc botezați din nou, ci (după ce anatematizează erezia lor și primesc credința ortodoxă) primiți numai prin ungere cu mir. Calinic fiind cea mai însemnată figură dintre toți mitropoliții Proilavului, care, ca patriarh ecumenic și cărturar, dela care ne-au rămas în manuscris mai multe scrieri, a jucat un rol foarte important în istoria bisericească, am crezut de cuviință să stăruiesc mai mult asupra păstoriei sale și să dau amănunte inedite culese din manuscrisele sale și din alte izvoare, cu atât mai vărtos cu cât durata păstoriei sale în Brăila este foarte încurcată.

și documente din țară și din străinătate în *Analele Acad. Rom.*, sect. ist., ser. II, 27 (1905) p. 68—78 ¹.

Una din aceste însemnări sună: 1743 ἐχειροτονήθημεν Προϊλαβίου Σεπτ. 24 (1743 am fost hirotonit al Proilavului la 24 Septembrie) *loc. cit.*, p. 70. Și o altă notiță, tot a lui Calinic, aflată în manuscrisul 101 p. 370, manuscris care se păstrează în biblioteca școlii din Zagoră, confirmă același lucru ².

¹ Calinic avea obiceiul de a scrie evenimentele însemnate nu numai pe foile albe de imprimate, ci și în caiete anume, în formă de efemeride. Ca o urmare la *Συνοπτική διήγησις τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν Κωνσταντινουπόλεως πατριαρχεουσάντων* (Istorie pe scurt despre patriarhii cari au păstorit după căderea Constantinopolului), publicată de C. Dyovuniotis, după manuscrisul bibliotecii din Zagoră nr. 91, în scrierea sa despre Calinic, citată mai sus, p. 71—115, Calinic a povestit zi de zi, tot în același manuscris, p. 634 și urm., evenimentele istorice, politice, bisericesti, războaie, etc., petrecute între anii 1768—1788. Aceste efemeride s'au publicat de G. Delianis în *Δελτίον τῆς ιστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος*, (Buletinul societății istorice și etnografice a Greciei), seria II, 1 (1928), fasc. 1 p. 52—78.

Manuscrisele și cărțile lui Calinic au fost dăruite de el la 1785 școlii din orașul său natal Zagora, vezi despre această bibliotecă G. Delianis *Ἡ βιβλιοθήκη Ζαγοράς Πηλίου*, (Biblioteca orașului Zagora din Pilion) Alexandria 1926 și D. Russo, *Μιτροφάν Γριγοράς, Cronica Țării Românești*, în *Revista istorică română*, 4 (1934) p. 7—8.

² Vezi Dyovuniotis, *op. cit.*, p. 6; cf. și actul sinodal de alegere a lui Calinic ca mitropolit al Proilavului mai jos p. 292.

Pentru obținerea scaunului Proilavului, Calinic a fost mult ajutat de familia Racovițeștilor. Intr'o scrisoare din 1742, 20 Ianuarie, Ioan Racoviță heizadeaua scrie lui Calinic: καὶ ἰδοῦ ὅπου τὴν στέλνω καὶ τὸ πρὸς ἐμὲ γράμμα τοῦ πανιερωτάτου ἀγίου Ἡρακλείας διὰ πληροφορίαν τῆς, καὶ ἐν ἀληθείᾳ Θεοῦ μεγάλων πόθον ἔχει ἡ ψυχὴ μου διὰ νὰ τὴν ἀξιόσω ἐκεῖνο ὅπου ἐπιθυμεῖ καὶ ἐνθέρμως τὴν παρακαλῶ νὰ μὲ περιγράψῃ ὅλα τὰ τοῦ γείτονός μας (iată că vă trimet și scrisoarea prea sfințitului mitropolit al Heracliei adresată către mine, spre știința cucerniciei tale; Dumnezeu știe cât doresc din suflet ca să ajungeți unde doriți. Vă rog călduros să-mi scrieți cu de-amănuntul tot ce se referă la vecinul nostru). Scrisoarea s'a scris la 1742 și Calinic s'a ales la scaunul Proilavului la 1743; prin urmare e foarte probabil că dorința din suflet a lui Racoviță e ca protosinghelul Calinic să obție scaunul Proilavului și în acest sens a intervenit și el cerând sprijinul mitropolitului Heracliei. Dela Calinic, care pe atunci era protosinghel și petrecea la Constantinopol, Racoviță cere să-l înștiințeze despre tot ce privește pe *vecinul său*, adică pe Constantin Mavrocordat, care pe atunci era Domn în

1746, Mai. Calinic iscălește actul patriarhicesc prin care Gavriil al Chalcedonului cumpără mănăstirea Mântuitorului din insula Proti ¹.

1746, Iulie. Calinic iscălește actul patriarhicesc privitor la exarhatele Pirghion, Volisos, Psara ².

1748. Calinic se retrage de bună voie dela scaunul Proilavului, cum rezultă din actul păstrat în condica patriarhicescă nr. 4, p. 124, publicat mai jos, p. 293.

1748. Filotei se alege mitropolit al Proilavului în locul lui Calinic, care demisionase dela acest scaun mitropolitan ³. Filotei
1748—1751

În anul 1753 Filotei semnează ca *fost al Proilavului*, împreună cu alți doi foști mitropoliți procesul-verbal de alegere a lui Nicodim la scaunul Nișei, pendinte de arhiepiscopia Ipecului ⁴.

Moldova, pe când tatăl corespondentului, Mihai Racoviță, era Domn în Țara Românească. Scrisoarea aceasta se află supt nr. 3, printre multe alte scrisori inedite, adresate lui Calinic, în manuscrisul 90, aflat în Biblioteca școalei din Zagorà, Tesalia, de unde am copiat-o; vezi descrierea sumară a acestui manuscris de C. Dyovuniotis, în revista *Νέος Ἑλληνομνήμων*, 13 (1916) p. 452. Prin scrisoarea nr. 21 din același manuscris, datată: 23 Iunie 1742, același Racoviță îi scrie lui Calinic că face intervenții în favoarea lui în fiecare scrisoare către mitropolitul Heracliei și speră că, prin ajutorul susținătorilor lui Calinic și al prietenilor Racovițeștilor, Calinic va ajunge la scopul dorit. Legăturile lui Calinic cu Racovițeștii erau așa de strânse, încât ei corespundeau cu un cifru, întocmit de Calinic, precum reiese din scrisoarea nr. 9 (din același manuscris, nr. 90), trimisă de Mihai Vodă Racoviță la 9 Martie 1742.

¹ Al. Comnen Ipsilanti, *Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν*, Constantinopol 1870, p. 611.

² Ioachim Foropulos, *Ἐγγραφα τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπιστολακείου* în *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια*, 19 (1899) p. 298; cf. și Const. G. Mano, *Documente din secolele al XVI-lea—XIX-lea, privitoare la familia Mano*, București 1907, p. 96.

³ Vezi actul sinodal de alegere publicat mai jos, p. 293.

⁴ Arhiepiscopii Arhiepiscopiei autocefale a Ipecului la început se alegeau de arhieriei acestei biserici autocefale în reședința arhiepiscopului, care nu era în orașul Ipec, ci în mănăstirea Înălțării, aflată pe lângă Ipec (C. Delicanis, *Πατριαρχικὰ ἔγγραφα*, vol. 3 p. 910, anno 1590), sau în altă parte a arhiepiscopiei. Mai târziu însă se alegeau în Constantinopol de Marea Biserică, reprezentată de obicei prin mitropoliți în funcție și prin foști mitropoliți, sau numai prin foști mitropoliți, după care se trecea în Condica Marei Biserici procesul-verbal de alegere (vezi C. M. Rallis, *Περὶ τῆς*

Alegerea s'a făcut în Constantinopol din îndemnul Patriarhului ecumenic și cu consimțământul chiriarhului acelei eparhii ¹.

În anul 1754 luna Octomvrie, Filotei, *fost al Proilavului*, semnează, împreună cu un mitropolit în funcție și cu un fost mitropolit, procesul-verbal de alegere a lui Ignatie ca mitropolit al Nișei din Ipec. Alegerea s'a făcut în Constantinopol din îndemnul patriarhului ecumenic și cu consimțământul chiriarhului acelei eparhii ².

În anul 1757, 5 Ianuarie, Filotei, *fost al Proilavului*, semnează împreună cu membrii Sinodului Patriarhiei ecumenice actul de caterisire a Patriarhului ecumenic Chiril al 5-lea Caracalos ³.

În anul 1758, Martie, Filotei, *fost al Proilavului*, semnează împreună cu un mitropolit în funcție și un fost mitropolit procesul-verbal de alegere a lui Chiril ca arhiepiscop al Ipecului. Ale-

ἐκλογῆς τῶν ἀρχιερέων τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἰπεκίου κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τοῦ αὐτοκεφάλου αὐτῆς (Despre alegerea arhierilor arhiepiscopiei Ipecului în cei din urmă ani ai autocefaliei ei) în *Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*, 7 (1932) p. 54—57). Dar nu numai arhiepiscopii Ipecului, ci și ceilalți arhiepiscopi ai bisericilor autonome, ai Ohridei de pildă, ca și patriarhii Antiohiei, când se alegeau în Constantinopol, nu se alegeau de obicei de Sinodul endemic al Mării Biserici, ci, fiind vorba de o biserică de *altă climă*, se alegeau de foști sau în funcție mitropoliți, cari petreceau în capitală, precum reiese din actele rezumate mai jos la anii 1755, 1758, 1763, 1767.

¹ C. Delicanis, *Πατριαρχικά ἔγγραφα*, Constantinopol 1905, vol. 3 p. 919.

² C. Delicanis, *op. cit.*, p. 920.

³ E. I. Savramis, *Ἡ πρώτη καθαίρεσις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Ε' τοῦ Καρακάλου* în *Ἐπετηρὶς ἑταιρείας βυζαντινῶν σπουδῶν*, 10 (1933) p. 186.

În anul 1757 întâlnim și un Meletie ca *fost al Proilavului*. Acest Meletie iscălește actul sinodal prin care patriarhul Ierusalimului Partenie, sinodul patriarhiei ecumenice, demnitarii patriarhiei, dragomanul Ioan Calimah, mulți boieri români etc., în total 63 de persoane, încredințează că patriarhul ecumenic Calinic nu împărtășește dogmele catolicilor, cum a fost acuzat pe nedrept (vezi G. Delianis, *Καλλιῶτικον Γ', Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἐπιστολαὶ καὶ ἄλλα ἔγγραφα ἐκ κωδίκων τῆς Βιβλιοθήκης Ζαγοράς*, în revista *Θεολογία*, 7 (1929) p. 178—180, unde se publică sus pomenitul act). Dar fiindcă pe de o parte la o dată apropiată de 1757 nu găsim un Meletie al Proilavului, iar pe de altă parte atât în anul 1757 cât și înainte și după această dată întâlnim pe Filotei ca fost al Proilavului, cred că și actul sinodal pomenit mai sus este iscălit tot de Filotei și că s'a citit greșit Meletie.

gerea s'a făcut în Constantinopol din îndemnul patriarhului ecumenic și cu consimțământul fostului arhiepiscop al Ipecului, demis ¹.

În anul 1759 Iunie, **Filotei**, *fost al Proilavului*, semnează împreună cu alți doi foști mitropoliți procesul-verbal de alegere a lui Ioasaf ca mitropolit al Belegradei, pendinte de Ohrida, Beratul Albaniei de astăzi. Alegerea s'a făcut în Constantinopol din îndemnul patriarhului ecumenic și cu consimțământul chiriarhului eparhiei ².

În anul 1763 Mai, **Filotei**, *fost al Proilavului*, semnează împreună cu alți cinci foști mitropoliți și cu doi episcopi procesul-verbal de alegere a protosinghelului Marei Biserici Anania la scaunul Ohridei. Alegerea s'a făcut în Constantinopol din îndemnul patriarhului ecumenic ³.

În anul 1767 Ianuarie, **Filotei**, *fost al Proilavului*, iscălește actul sinodal al patriarhiei ecumenice prin care se opresc zestrele la căsătorii ⁴.

În anul 1767, 6 August, **Filotei**, *fost al Proilavului*, semnează împreună cu un mitropolit în funcție și cu patru alți foști mitropoliți actul de alegere a lui Daniil la scaunul Antiohiei. Alegerea s'a făcut în Constantinopol din îndemnul patriarhului ecumenic, cu recomandarea răposatului chiriarh al Antiohiei, dată când era încă în viață, odată cu demisia sa, și după cererea creștinilor antioheni, aflători în Constantinopol ⁵.

Cât timp durează păstoria lui Filotei nu știm sigur dar presupunem până la 1751 pentru următoarele motive: În al doilea an al domniei lui Constantin Vodă Racoviță, spune *Cronica Ghiculeștilor* (p. 1072—1073) ⁶, a încetat din viață mitropolitul Moldovei Nichifor, de fel din Peloponez, în locul lui s'a ales mitropolit

¹ C. Delicanis, *op. cit.*, p. 921.

² C. Delicanis, *op. cit.*, p. 885.

³ C. Delicanis, *op. cit.*, p. 890.

⁴ Actul publicat în broșura sub titlul: *Διαταγὰὶ γάμων* (Orânduielei cu privire la căsătorii), <Constantinopol> 1767, p. 82, se află în Biblioteca Academiei Române. S'a retipărit de M. Ghedeon, în *Κανονικὰ διατάξεις* (Orânduielei canonice), Constantinopol 1888, vol. 1 p. 261.

⁵ C. Delicanis, *op. cit.*, vol. 2 p. 214.

⁶ Despre această cronică vezi D. Russo, *Cronica Ghiculeștilor*, în *Buletinul Comisiei istorice a României*, 2 (1915) p. 9—35.

al Moldovei Iacov, fost episcop de Rădăuți ¹. După ce laudă purtarea exemplară a lui Iacov, cronicarul adaogă:

Mitropolitul Proilavului obținând firman împărătesc ca să anexeze ținutul Hotinului la eparhia sa, a trecut prin Moldova îndreptându-se spre acolo ca să încaseze sumele canonice dela creștini. Boierii pământeni, împreună cu mitropolitul Moldovei și cu episcopii, știind bine că acel ținut era din vechime unit cu episcopia de Rădăuți, sau ca să spunem mai bine cu Moldova, au adus faptul la cunoștința lui Constantin Racoviță, rugându-l cu stăruință să îngrijească și să obție alt firman, revocând pe cel dintâi, ca dat din greșală. Și într'adevăr, domnul a stărunit și a obținut alt firman poruncind ca ținutul să nu se deslipească de eparhia Moldovei, ci să rămână unit cu ea, precum a fost din timpurile vechi. Mitropolitul Proilavului, care încă petrecea pe acolo, aflând faptul a anatematizat în biserică pe acei cari au pricinuit acest lucru, fără să socotească, omul cu minte scurtă, rezultatele. Pentru aceasta a fost caterisit de Marea Biserică, primind pedeapsa cuvenită ².

¹ Dacă Constantin Racoviță a căpătat domnia la 31 August 1749 (V. Sacerdoțianu, *Tableau chronologique des princes roumains*, p. 61, extrait du *Bulletin du comité international des sciences historiques*, nr. 26, Mars 1935), al doilea an al domniei sale cade între 1750, 31 August, și 1751, 31 August. Iacov a fost ales mitropolit la 1750, Noemvrie, după ce Nichifor își dăduse demisia (*Condica de hirotonii a Moldovei*, publicată de N. Iorga în *Buletinul Comisiei istorice a României*, 3 (1924) p. 3—4). Din pasajul reprodus mai sus, se vede că Nichifor a murit curând după retragerea sa din scaunul Moldovei.

² Textul fiind inedit îl dau și în originalul grecesc: ὁ μητροπολίτης Προιλάβου λαβὼν φερμάνιον βασιλικὸν διὰ τὴν ἐνώση τὸ τσινουῦτον τοῦ Χοτινίου μετὰ τὴν ἐπαρχίαν του, ἐπέρασε διὰ τῆς Μολδαβίας ἀπερχόμενος εἰς τὰ ἐκεῖσε διὰ τὴν συνάξην τὴν συνήθη ζητῖαν παρὰ τῶν χριστιανῶν. Οἱ ἐντόπιοι ἄρχοντες ὁμοῦ μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Μολδοβλαχίας καὶ μετὰ τῶν ἐπισκόπων, ὡσάν ὅπου ἐγένωσκον καλῶς ὅτι ἐκεῖνο τὸ τσινουῦτον ἀνέκαθεν ἦτον ἡνωμένον μετὰ τὴν ἐπισκοπήν Ραδαουτσίου, ταῦτόν εἰπεῖν μετὰ τὴν Μολδαβίαν, ἀνέφερον τῷ Κωνσταντῖν βόδα Ρακοβίτσα παρακαλοῦντες μετὰ ἐνστασιν ὅτι νὰ φροντίσῃ νὰ λάβωσιν ἄλλο φερμάνιον ἀναιρετικὸν τοῦ πρώτου, ὡς κατὰ λάθος ἐκδοθέντος καὶ ἀκολούθως ἐφρόντισε καὶ ἦλθεν ἄλλο φερμάνι διαλαμβάνον ὅτι τὸ τσινουῦτον τοῦ Χοτινίου νὰ μὴν ἀποσπασθῆ ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Μπογδανίας, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἐνωμένον μετὰ αὐτήν, καθὼς ἦτον καὶ παλαιότερον. Ὁ Προιλάβου ὅπου ἔτι διέτριβεν εἰς τὰ ἐκεῖσε, μαθὼν τὸ γεγονός, ἀνεθεμάτισεν ἐπ' ἐκκλησίας ἐκείνους ὅπου ἔγιναν αἵτιοι, μὴ στοχαζόμενος, ὡς ὀλιγόφρων, τὰ ἀκόλουθα. Ὁθεν καὶ καθαιρεθεὶς παρὰ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, ἐπαιδεύθη εἰκότως.

Care este acest mitropolit caterisit nu ne spune *Cronica Ghiculeștilor* dar credem că este Filotei, fiindcă din actele patriarhicești știm că a fost caterisit un Filotei al Proilavului, în locul căruia a fost ales Daniil de Side. În copia actului ce ni s'a trimes dela Patriarhie se dă ca dată de alegere a lui Daniil de Side, 'αψμα' (1741), dar credem că această dată este greșită în loc de 'αψνα' (1751) în copia ce o posedăm sau poate chiar și în Condica patriarhicească. Pe de o parte faptul că înainte de 1741 nu găsim pomenit niciăieri un Filotei al Proilavului, că între anii 1741—1743, epocă când ar fi păstorit Proilavul Daniil de Side nu găsim niciun act iscălit de un Daniil, că la 1743 își dă demisia un Ioanichie al Proilavului, care cum am văzut mai sus trebuie să fi păstorit această mitropolie timp îndelungat, dela 1715—1743, iar pe de altă parte faptul că la 1748 se alege un Filotei, că dela 1753 și până la 1767 găsim semnând diferite acte un Filotei fost al Proilavului, că dela 1751 și până la 1774 păstorește Proilavul un Daniil ne face să credem că acest Daniil este Daniil de Side și că Filotei, în locul căruia a fost ales, este cel din 1748, care a fost caterisit, cum se spune în *Cronica Ghiculeștilor*, în anul 1751.

Dar mai este încă ceva care vine în sprijinul afirmației noastre că data 1741 pentru alegerea lui Daniil de Side este greșită. Acest act este trecut în condica patriarhicească nr. 4. Dar chiar din ordinea în care vine actul în condică rezultă sigur că nu poate avea data 1741. La p. 72 al acestei Condici figurează un act, referitor la mitropolia Proilavului, având data 1743, la p. 125 un alt act cu data 1748 iar la p. 148, unde figurează actul nostru, nu poate să aibă data 1741 ci 1751, căci un act datat din 1741 nu putea fi înregistrat în condică după altele datate din 1748. Pe urmă alegerea lui Daniil de Side s'a făcut din îndemnul și cu consimțământul Patriarhului Chiril. Dar în 1741 scaunul ecumenic era ocupat de Paisie, pe când în 1751, până în luna Mai, Patriarh ecumenic era într'adevăr Chiril¹. Deci nu încapem nicio îndoială că Filotei a fost caterisit în anul 1751 și că Daniil

¹ Vezi M. Ghedeon, *Πατριαρχικοί πίνακες*, Constantinopol <1890>, p. 635 și 641 și Hrisostom Papadopoulos, *Τῶν ἐπισκόπων καὶ πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως χρονολογικὸς πίναξ* în revista *Θεολογία*, 4 (1926) p. 181.

de Side s'a ales mitropolit al Proilavului în primele luni ale aceluiași an.

Dar și Bartolomeus Kutlumusianos¹ ne spune că Daniil de Side a păstorit Proilavul în această epocă. În monografia sa despre *Mănăstirea Maicii Domnului din insula Halche*, la p. 34 notă, vorbind în treacăt despre titularii, adică arhiepiscopii fără eparhie, ai mitropoliei de Side din Pampilia, ne spune că în Condicile Marei Biserici se întâlnesc doi arhieri titulari de Side și anume, unul Daniil, transferat la mitropolia Proilavului în anul 1752, altul Iacob, transferat la mitropolia de Ganos și Hora în anul 1637. Știrea lui Kutlumusianos referitoare la Iacob, o găsim trecută în *Condica 333*². Pentru Daniil de Side însă Kutlumusianos dă epoca dar nu și anul exact; în loc de 1751 el dă 1752.

Daniil
1751—1773

Daniil cu mila lui Dumnezeu mitropolitul Proelaviei, Tomarova <Reni> Hotinul și a toata margine Dunării și a tot Nistru hirotonește pe ierodiaconul Alexandru Ureache preot desăvârșit la schitul Nalt al mitropoliei Hotinului. Leat 1758, August 4. În pecetea se citește de jur împrejur în grecește « ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Προϊλάβου Δανιήλ » 1751³. Această dată 1751 este de sigur anul alegerii sale, fiindcă avem și alte cazuri analoage.

Pecetea lui Al. Mavrocordat pusă pe un act din 1783, are gravat anul 1782, adică primul an al domniei sale⁴.

Pecetea lui Ioachim, mitropolitul Proilavului poartă anul 1774, pusă pe un act din 1775, adică anul alegerii sale⁵. De unde conchidem că anul gravat pe pecete este anul numirei Domnului sau al mitropolitului și că pecetea aceasta se pune pe actele liberate și posterior anului numirei. Se ivește însă următoarea dificultate: Pecetea lui Chiril, mitropolitul Proilavului, are gravat pe ea anul

¹ Bartolomeus Kutlumusianos, *Ἐπίμνημα ἱστορικὸν περὶ τῆς κατὰ τὴν Χάλκην μονῆς τῆς Θεοτόκου*, Constantinopol 1846, p. 34, notă.

² Const. Sathas, *Bibliotheca graeca medii aevi*, vol. 3 p. 572; M. Hamudopulos, *Ἀρχιερατικαὶ ἐναλλαγαὶ ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀλήθεια*, 2 (1881—1882) p. 695; Ghermanos al Sardiei, *Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῆς ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς Θράκης* în revista *Θρακικά*, 6 (1935) p. 59.

³ Actul a fost publicat — împreună cu un facsimile — în *Buletinul Fundațiunei Urechiă*, 1 (1901) București, p. 30.

⁴ Iustin Frățiman, *Studiu contributiv la istoricul Mitropoliei Proilavia*, Chișinău 1923, p. 327.

⁵ Vezi *Arhivele Basarabiei*, 6 (1934) p. 360—361.

1782; totuși nu putem admite că el a fost ales mitropolit în acest an, fiindcă știm precis din actele patriarhicești că alegerea lui la scaunul mitropoliei Proilavului a avut loc în anul 1781, Aprilie, (vezi mai jos la această dată). Dacă nu e vorba de citire greșită atunci trebuie să așteptăm noi documente, cari să ne lămurească chestia.

1761. Din viedomostiile clerului vedem că după binecuvântarea lui Daniil, mitropolitul Proilavului, s'au făcut și s'au sfințit șase biserici și anume: în anul 1761 s'a făcut și s'a sfințit biserica din Molovata pe malul stâng al Nistrului, apoi în satele Dorotcoe, Mahala, Pogrebi, Cucieri și Dencov, ne spune I. Frățiman în *Studiu contributiv la istoricul mitropoliei Proilavia*, Chișinău 1923, p. 11, fără să precizeze mai bine izvorul și pagina. Ce erau *viedomostiile clerului* ne spune Frățiman, tot acolo, p. 131: «acestea erau un stat personal, lucrat de aceiași preoți cari poate, neavând destulă atenție, și mai știu eu ce, erau scrise aproape de adevăr, însă niciodată corespunzător cu adevărul». Trebuie să adaog că deoarece și Studiul lui Frățiman este lucrat, cum se lucrau *viedomostiile clerului*, fără atenție și mai știu eu ce, nu inspiră încredere, și prin urmare spusele lui trebuiesc luate cu rezervă, dacă nu se întăresc prin documente controlabile.

1766, Februarie 16. Daniil, Mitropolitul Proilavului, trimite o scrisoare ieromonahului Neofit, parohul mănăstirei Sf. Gheorghe din București, prin care îl înștiințează că a obținut dela Patriarhul și dela Sinodul ecumenic din Constantinopol pe numele lui (adică a lui Neofit) scaunul Hotinului și-l invită la el ca să-l hirotonisească (împreună cu un alt mitropolit) ca episcop al Hotinului. Scrisoarea lui Daniil scrisă în limba greacă a fost tradusă și publicată împreună cu originalul grecesc de N. Iorga în *Memoriul: Contribuțiuni la istoria literaturii române în veacul al XVIII-lea și al XIX-lea, I Scriitori bisericești*, în *Analele Acad. Rom.*, secț. ist., ser. II, 28 (1906) p. 187—189. Atrag atenția cititorului asupra datei scrisorii; originalul grecesc are dată: 1766, Februarie 16, pe când Iorga în traducerea pe care o dă a textului grecesc a pus din greșală 1765, Februarie 16, iar tot acolo în p. 187 Iorga spune că are data de 1757. Am admis data de 1766, care se află în originalul grecesc.

1769, Februarie 30. Daniil, mitropolitul Proilavului, al Tomarovei <Reni>, al Hotinului, al întregului țarm al Dunării și al

Nistrului și al întregii Ucraine a Hanului, iscălește actul de hirotonisire la treapta preoției a lui Dimitrie Cerneavski ¹.

1772, Iulie 4. Daniil, mitropolitul Proilavului, al Tomarovei <Reni>, al întregului țărâm al Dunării, al întregii Basarabii și al Ucrainei iscălește actul de hirotonisire la treapta preoției a lui Timotei Muzichevici ².

După moartea mitropolitului Daniil, întâmplată la 1773 ³, scaunul Proilavului a fost ocupat de Ioachim.

Ioachim
1774—1780 **1774, Septemvrie. Ioachim** se alege mitropolit al Proilavului în locul răposatului Daniil, ne spune actul patriarhicesc păstrat în condica 7 p. 78 (cf. actul mai jos la p. 295).

1775, Iulie 27. Ioachim al Proilavului iscălește actul, din care se constată că a dat darul preoției lui Ioan și l-a orânduît la satul din «țânutul Otinului anume Brânzeni»; în fruntea actului stă: Ioachim, cu mila lui Dumnezeu Mitropolit al Proilavului, Tomarovului, Otinului și a toată Basarabiei și Ucrainei, iar în josul actului se află semnătura: ὁ Προϊλάβου καὶ Χοτινίου Ἰωακείμ, și alături de semnătură pecetea având pe ea: ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Προϊλάβου Ἰωακείμ ,αψοδ' (Ioachim smeritul mitropolit al Proilavului 1774). Anul de pe pecete indică anul alegerii lui Ioachim la scaunul Proilavului ⁴.

1776, Iunie 16. Ioachim al Proilavului iscălește actul prin care se încredințează preotului Chiril parohia satelor Teea, Speea, și Butur ⁵.

1776, Iunie 24. Ioachim al Proilavului iscălește actul de hirotonisire la treapta preoției a lui Gherasim Tetovschi ⁶.

¹ Actul s'a publicat de I. Frățiman, *tot acolo*, p. 314—315 și de Ștefan Berechet în revista *Spicuiitor în ogor vecin*, Chișinău, 3 (1924) p. 73—74, în rusește și p. 85 în traducere în limba română.

² Actul s'a publicat de I. Frățiman, *op. cit.*, p. 132—133 și de Ștefan Berechet, în revista citată, p. 74—75 în limba rusă și p. 85—86 în traducere românească.

³ Vezi I. Frățiman, *op. cit.*, p. 13—17.

⁴ Actul s'a publicat de Const. N. Tomescu în revista *Arhivele Basarabiei*, 6 (1934) p. 360—361, cu semnătura și pecetea date în facsimile.

⁵ Publicat de I. Frățiman, *ibid.*, p. 318 și de Șt. Berechet, *ibid.*, p. 77 în rusește și p. 87 în traducere românească.

⁶ Publicat de I. Frățiman, *ibid.*, p. 319 și de Șt. Berechet, *ibid.*, p. 77 în rusește și p. 86 în traducere română.

1777, **Aprilie.** Ioachim dă un antimis purtând inscripția: jertfelnic dumnezeesc închinat de prea sfântul mitropolit al Proilavului chir Ioachim 1777, April, indiction 10 ¹.

1777, **Mai 10.** Ioachim al Proilavului iscălește actul prin care i se dă voie preotului Gherasim de a se retrage dela parohia satului ucrainian Pasișel și a-și căuta alt loc; publicat de I. Frățiman, *tot acolo*, p. 134, repetat la p. 320, și de Ștefan Berechet în revista *Spicuiitor în ogor vecin*, 3 (1914) p. 76 în rusește și p. 87 în traducere în limba română. Frățiman, *tot acolo*, p. 134—135 ne dă motivul retragerii preotului: Gherasim a declarat înaintea autorităților din Ecaterinoslav că dânsul în orașul Smailov a fost hirotonit de prea sfântitul ortodox Ioachim al Proilaviei în ziua de 24 Iunie anul 1776 ca preot și însemnat în satul Pasișel, în care a trăit aproape 10 luni; însă *din cauza neștiinții limbii volohe* și mai ales în urma prigonirilor turcești a [fost] demisionat din eparhie cu certificatul căpătat dela același arhiereu Ioachim.

1777, **Iunie 1.** Ioachim al Proilavului hirotonisește ca preot pe Gheorghe și îi dă parohia Paladie, ținutul Hotinului ².

1777, **Iunie 8.** Ioachim al Proilavului hirotonisește ca preot pe Vasilie și îi dă parohia Cruhlec, ținutul Hotinului ³.

1777, **Iulie 24.** Ioachim al Proilavului dă darul duhovniciei preotului Ioan ot Brănceni ⁴.

1778, **Ianuarie 15.** Ioachim al Proilavului dă voie preotului Vasilie de a pleca din eparhie, fiindcă nu putea suferi *obiceiurile părților acelor* ⁵.

1779. Ioachim al Proilavului în anul 1779 a făcut trei hirotonii în satele Molovata și Hahala, ne asigură I. Frățiman, *tot acolo*, p. 19, fără trimitere la izvor.

1780, **Iulie 23.** Ioachim al Proilavului trimite o scrisoare către Nichifor <Teotochis>, arhiepiscopul Slovenilor și al Hersonului, arătându-i situația canonică a doi preoți ⁶.

¹ Melchisedec, *Cronica Hușilor*, București 1869, p. 160 din apendice.

² Constantin Tomescu, în *Arhivele Basarabiei*, 6 (1934) p. 361.

³ Tomescu, *tot acolo*.

⁴ Tomescu, *tot acolo*.

⁵ Tomescu, *tot acolo*.

⁶ Publicată de I. Frățiman, *tot acolo*, p. 320—321 și de Ștefan Berechet, *loc. cit.*, p. 77—78 în rusește și p. 88 în traducere românească.

1780. Din viedomostiile clerului pe anul 1780 vedem că mitropolitul Ioachim într'acest an a făcut serviciul divin în satul Molo-vata și aici a hirotonit preot pe Ștefan Veselovschi; se poate ca această vizitare canonică a mitropolitului Ioachim în Ucraina să fi fost ultima, spune I. Frățiman, *tot acolo*, p. 19.

Chiril 1781, Aprilie. Chiril se alege mitropolit la scaunul mitropoliei 1781—1801(?) Proilavului în locul răposatului Ioachim¹.

1781, Mai 20. Chiril, Mitropolitul Proilaviei, Tomarovului și a toată Basarabia și Ocraina, hirotonisește preot pe Dumitru, încredințându-i parohia din târgul Tomrov, dincolo de Bug².

1782. Smeritul mitropolit al Proilavului Chiril, stă gravat în limba greacă pe pecetea lui pusă pe un act de hirotonisire de preot³.

1782, Decembrie 6. Chiril, mitropolit al Proilaviei, al Tomarovei, al Hotinului și al întregii Ucraine, hirotonisește preot pe Teodor⁴.

1783, Februarie 20. Chiril, mitropolitul Proilavului a cerșut și a căpătat întăritură pentru posesiunea mănăstirei din Iași cu hramul Sfinților patruzece de Mucenici, mănăstire care se dăruise la 1677 de Vasile Roset Hatmanul în seama răposatului mitropolit al Proilavului Daniil, ca să-i fie metoh pentru odihna sa când va veni la Iași să șeadă și să se odihnească⁵.

1783, Iunie 20. Chiril al Proilavului obține mărturie de hotărnicie, prin care se fixează hotarele proprietății imobile a bisericii cu hramul Sfinții patruzece de Mucenici din Iași⁶.

1783, Septembrie 27. Chiril, mitropolitul Proilavului primește demisia preotului Teodor <Niedrițchi>⁷. Teodor fusese hirotonisit preot de Chiril la 6 Decembrie 1782, vezi mai sus la această dată.

1784, Martie 10. Chiril al Proilavului iscălește un certificat de hirotonie a unui preot⁸.

¹ Actul de alegere păstrat în condica patriarhicească nr. 7, p. 144, se publică mai jos, p. 296.

² Const. Tomescu, în *Arhivele Basarabiei*, 4 (1932) p. 242.

³ Const. Tomescu, *op. cit.*, 6 (1934), p. 365, unde însă nu se precizează anul hirotonisirei.

⁴ I. Frățiman, *op. cit.*, p. 325 și Șt. Berechet, *op. cit.*, 3 (1924), p. 89.

⁵ Hrisovul s'a publicat de Frățiman, *ibid.*, p. 325—327.

⁶ Frățiman, *op. cit.*, p. 327—330.

⁷ Frățiman, *ibid.*, p. 330—331 și Șt. Berechet, *ibid.*, p. 89—90.

⁸ *Arhivele Basarabiei*, 5 (1933) p. 221.

1784, August 1. Chiril al Proilavului emite certificatul pentru hirotonie în preot a lui Pavel Rujavnițu ¹.

1785. Chiril al Proilavului săvârșește hirotonisiri de preoți în Birzula, Mahala și Dubăsari ².

1786, Aprilie 1. Prin actul de confirmare (ecdosis) a mitropolitului Moldovei Leon, liberat de patriarhia ecumenică supt această dată, mitropolitul Proilavului Chiril e invitat ca împreună cu episcopii Mitropoliei Moldovei și cu ceilalți arhierei, cari se află acolo, întrunindu-se în biserica Sf. Gheorghe a Mitropoliei Moldovei, să înainteze la scaunul mitropolitan al Moldovei pe episcopul Romanului chir Leon, ales deja la acest scaun mitropolitan după obiceiul pământului ³.

1786 și 1787. Chiril al Proilavului săvârșește hirotonisiri de preoți în Moloval și Dubăsari ⁴.

1793, Iulie 20. Chiril emite actul de hirotonie în preot a unui Dimitrie ⁵.

1793, Iulie 29. Chiril al Proilavului săvârșește o hirotonie de preot ⁶.

1793, August 5. Chiril al Proilavului săvârșește o hirotonie de preot ⁷.

1794, August 20. Chiril al Proilavului săvârșește o hirotonie de preot ⁸.

1795, Iunie 13. Chiril al Proilavului săvârșește o hirotonie de preot ⁹.

¹ *Arhivele Basarabiei*, 6 (1934) p. 365.

² I. Frățiman, *op. cit.*, p. 129.

³ C. Delicanis, *Πατριαρχικά έγγραφα*, vol. 3 p. 482. Pentru alegerea mitropolitului Leon și conflictul ivit cu acest prilej între autoritățile din Moldova și Patriarhie, vezi C. Erbiceanu, *Istoria Mitropoliei Moldovei și Sucevei*, București 1888, p. 39 și 451—452 și *Condica de hirotonii a Mitropoliei Moldovei*, publicată de N. Iorga în *Buletinul Comisiei istorice a României*, 3 (1924) p. 13—17.

⁴ I. Frățiman, *op. cit.*, p. 129.

⁵ *Arhivele Basarabiei*, 6 (1935) p. 365.

⁶ *Tot acolo*, p. 366.

⁷ *Tot acolo*, p. 366.

⁸ *Tot acolo*, p. 366.

⁹ *Tot acolo*, vol. 5 (1933) p. 221.

1796. Chiril al Proilavului săvârșește două hirotonii de preot în Dubăsari, « cu deslegarea mitropolitului Gavriil al Novorosiei »¹.

1797, Iulie 5. Chiril al Proilavului săvârșește o hirotonie de preot².

1801, Iunie 17. Chiril al Proilavului săvârșește o hirotonie de preot³.

1808, Iulie 10. Chiril e numit fost al Proilavului de Naum Râmnicianu⁴.

Partenie
1793—1810 1793, Februarie. În condica patriarhicească se spune că: rămânând mitropolia Proilavului fără protecție arhierescă din cauza că mitropolitul Chiril care o păstora s'a făcut nevăzut, s'a ales în locul lui Partenie⁵.

1795. Partenie al Proilavului hirotonește preot pe Vasilie Hrabr⁶.

1799. Partenie al Proilavului hirotonește preot pe Teodor Cocu la satul Hermoclin, din raiaua Benderului⁷.

1800, Ianuarie 9. Partenie al Proilavului și Tomarovului e însărcinat de Sinodul patriarhiei ecumenice ca în viitor, împreună cu mitropolitul Maroniei Neofit, să strângă sumele ce plătesc anual mănăstirile⁸.

1801, Iunie. Partenie al Proilavului semnează, împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice, actul de alegere la scaunul ecumenic a lui Calinic al 5-lea, fost al Bitiniei⁹.

¹ I. Frățiman, *op. cit.*, p. 129.

² *Arhivele Basarabiei*, 5 (1933) p. 221.

³ *Arhivele Basarabiei*, 6 (1934) p. 366.

⁴ Vezi *Cronicul Protosinghelului Naum Râmnicianu*, publicat de C. Erbiceanu în *Cronicarii Greci*, p. 280 și în *Istoria Mitropoliei Moldovei și Sucevei*, București 1888, p. 521, unde însă în loc de 1808 se dă greșit data 1810; cp. și *Arhivele Basarabiei*, 2 (1930) p. 154—156.

⁵ Cf. actul patriarhicesc publicat mai jos, p. 297.

⁶ I. Frățiman, *op. cit.*, p. 375.

⁷ *Arhivele Basarabiei*, 6 (1934) p. 366.

⁸ A. Papadopoulos-Kerameus, *Μαυρογορδάτειος βιβλιοθήκη*, în *Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐλληνικὸς φιλολογικὸς σύλλογος*, suplimentul vol. 15 (1884) p. 176, nr. 61.

⁹ Constantin G. Mano, *Documente privitoare la familia Mano*, București 1907, p. 245.

1801, Iunie 21. Partenie al Hotinului hirotonește diac pe Petru Cămârzan la satul Rosoșani, din raiaua Hotinului ¹.

1803, Februarie 20. Partenie al Proilavului semnează, împreună cu patriarhul Calinic și cu membrii Sinodului Patriarhiei ecumenice, actul prin care e invitat Dositei al Ungrovlahiei ca împreună cu frații arhieriei să aleagă la scaunul Vidinului pe Calinic și să-l hirotonească mitropolit al Vidinului, (*Condica sfântă a Mitropoliei Ungrovlahiei*, ed. Ghenadie Enăceanu, București 1886, p. 323). I. Frățiman în *Studiu contributiv la istoricul Mitropoliei Proilavia*, Chișinău 1923, p. 118—119 pomenește acest act după un izvor rusesc: *la 20 Februarie 1803 patriarhul Calinic împuternicește pe Dositei, Mitropolitul Ungrovlahiei, a hirotoni pe Calinic ca mitropolit de Vitzina*. E evident că în loc de *Vitzina* trebuie îndreptat *Vidin*.

1804, Aprilie. Partenie, mitropolitul Proilavului, semnează împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice, actul prin care se aprobă cumpărarea unui paraclis, aflat în Curucesmè din Constantinopol ².

1804, Aprilie. Partenie, mitropolitul Proilavului, semnează, împreună cu patriarhul Calinic al 5-lea și cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice, actul prin care exarhia Tripolița se deslipește de mitropolia Lacedemoniei și se unește cu episcopia Amiclelor (Ἀμυκλῶν) ³.

1804, Aprilie 24. Partenie, mitropolitul Proilavului, hirotonește preot pe Fotie Rodion la satul Idjcurda, ținutul Chilieii ⁴.

1804, Mai 16. Partenie, mitropolitul Proilavului, semnează, împreună cu membrii Sinodului Patriarhiei ecumenice, actul prin care se dă răspuns la cinci întrebări și nedumeriri canonice, supuse patriarhiei de către Veniamin, mitropolitul Moldovei ⁵.

¹ *Arhivele Basarabiei*, 6 (1934) p. 366.

² V. Mystakidis, *Περὶ Κοροντισμῆ ἱστορικαὶ εἰδήσεις*, (Știri istorice despre Curucesmè), Constantinopol 1885, p. 36.

³ Actul s'a publicat de Pericle Zerlenti în *Ἡ μητρόπολις Ἀμυκλῶν καὶ Τριπολιτσᾶς*, (Mitropolia Amiclelor și Tripoliței), Atena 1924, p. 35.

⁴ *Arhivele Basarabiei*, 6 (1934) p. 366 unde însă se dă ca nume al Mitropolitului Proilavului în loc de *Partenie*, *Neofit*, evident greșit, fiindcă în anul 1804 păstora Proilavul Partenie, cum rezultă din actele semnate de el atât în Aprilie cât și în Mai acestui an.

⁵ C. Delicanis, *Πατριαρχικὰ ἔγγραφα*, vol. 3 p. 505.

1805, Mai 15. Partenie Mitropolitul Proilavului, semnează împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice actul prin care se adeverește că biblioteca lui Nichifor Teotochis a fost primită și așezată în Școala națională din Curucesmê, Constantinopol¹.

1805, Septembrie. Partenie, mitropolitul Proilavului, semnează, împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice, actul prin care laudă faptele culturale și filantropice ale lui Zoe Caplani și se aprobă ca școala înființată de el în Ianina să fie numită *Școala patriarhicească Caplani*².

1805, Octombrie 25. Partenie al Proilavului semnează, împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice, actul prin care se comunică Arhiepiscopului Dimitanei (Peloponez) măsurile luate de Poarta pentru ocrotirea raialelor în contra tâlharilor care supără cazalele Peloponezului³.

1805, Noembrie. Partenie, mitropolitul Proilavului, semnează, împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice, actul de alegere a lui Teofil la scaunul Alexandriei⁴.

1805, Decembrie. Partenie, mitropolitul Proilavului, semnează, împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice, actul prin care se regulează drepturile ctitoricești cu privire la o biserică din insula Santorini⁵.

1806, Mai 17. Partenie al Proilavului semnează, împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice, actul prin care e invitat Dositei al Ungrovlahiei ca împreună cu frații arhieriei să aleagă la scaunul Pogonianeii pe protosinghelul Dionisie și să-l hirotonească arhieru⁶.

¹ Publicat în revista *Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικὸς φιλολογικὸς σύλλογος*, 13 (1878—1879) p. 233—234; cf. și **M. Ghedeon**, *Μεσαιωνικὰ ἀνάλεκτα*, Constantinopol 1874, p. 46, unde se publicase același act, dar fără dată precisă.

² Publicat în cartea *Σπάνια εὐποίτας ἔργα Ζώη Καπλάνη*, (Fapte rari de binefacere ale lui Zoe Caplani), Moscova 1809, p. 26.

³ **Evangelhos Savramis**, *Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Δημητσάνης* (Contribuții la istoria Dimitanei), în *Ἐπετηρὶς ἑταιρείας βυζαντινῶν σπουδῶν*, 9 (1932) p. 237.

⁴ **C. Delicanis**, *Πατριαρχικὰ ἔγγραφα*, vol. 2 p. 47.

⁵ **V. A. Mystakidis**, în revista *Δελτίον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος* (Buletinul societății istorice și etnologice a Greciei), 2 (1885—1889) p. 629.

⁶ *Condica Sfântă a Mitropoliei Ungrovlahiei*, ed. **Ghenadie Enăceanu**, București 1886, p. 334.

1806, August. Partenie al Proilavului semnează, prin Ioanichie al Anghirei, împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice, actul de alegere a ieromonahului Iosif la scaunul Melitenei¹.

1806, Septembrie 24. Partenie al Proilavului este ales locțiitor al patriarhului ecumenic².

1806, Noembrie. Partenie al Proilavului semnează, împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice, actul prin care se regulează veniturile arhierilor mazili (fără eparhie)³.

1806, Noembrie. Partenie al Proilavului semnează, împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice, actul despre îndatoririle autorităților bisericești⁴.

1806, Noembrie. Partenie al Proilavului semnează, împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice 1) actul referitor la reprezentanța arhierilor absenți din Constantinopol, 2) actul referitor la ședințele Sinodului⁵.

1807, Ianuarie. Partenie al Proilavului semnează, împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice, tomosul despre botez, pocăință și spovedanie⁶.

1807, Ianuarie. Partenie al Proilavului semnează, împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice, actul adresat clericilor și mirenilor prin care se recomandă tuturor ca să fie credincioși față de Sultan cu prilejul războiului ruso-turc⁷.

1807, August. Partenie al Proilavului semnează, împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice, actul referitor la colivă și împărțășenie⁸.

¹ *Ἡμερολόγιον τῆς Ἀνατολῆς* pe anul 1886, p. 178.

² **A. Papadopoulos-Kerameus**, *Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη*, vol. 3 p. 190.

³ **Ioachim Foropoulos**, *Ἀνάλεκτα ἐκ τῶν πατριαρχικῶν κωδίκων* în *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια*, 19 (1899) p. 482.

⁴ Publicat de **G. G. Papadopoulos**, *Τὰ κατὰ τὸν αἰόδιμον Γρηγόριον τὸν Ε΄*, Atena 1865, vol. 1 p. 67. S'a retipărit de **M. Ghedeon**, *Κανονικαὶ διατάξεις*, vol. 2 p. 113.

⁵ Publicat de **M. Ghedeon**, *Κανονικαὶ διατάξεις*, vol. 2 p. 99 și 101.

⁶ Publicat în revista *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια*, 2 (1881—1882) p. 765 și retipărit de **M. Ghedeon**, *op. cit.*, vol. 2 p. 121.

⁷ Publicat de **G. G. Papadopoulos**, *op. cit.*, p. 211.

⁸ Publicat în *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια*, 3 (1882—1883) p. 599, s'a retipărit în **M. Ghedeon**, *Κανονικαὶ διατάξεις*, vol. 2 p. 126.

1807, August 15. Partenie al Proilavului semnează, împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice, actul prin care se recomandă a se plăti pentru datoriile patriarhiei drept dobândă 60 aspri la pungă ¹.

1807, Septembrie. Partenie al Proilavului semnează, împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice, actul în care se laudă învățătura și se îndeamnă toți, mici și mari, să contribuie la înființarea de școli ².

1808, Mai 16. Partenie al Proilavului semnează scrisoarea către Veniamin, mitropolitul Moldovei, prin care se răspunde la cele cinci nedumeriri supuse spre deslegare Sinodului ecumenic de zisul mitropolit ³.

1808, August 12. Partenie al Proilavului semnează, împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice, enciclica prin care se înștiințează mănăstirile că ele trebuie să achite contribuția lor anuală către Patriarhie, prin arhierii chiriarihi, la începutul lunii Martie în fiecare an ⁴.

1808, Noembrie 16. Procopie din Nazianz, în poema sa, în care descrie incendiul bisericii Invierea Domnului din Ierusalim, întâmplat la 30 Septembrie 1808, spune că în ședința convocată anume a Sinodului și a notabililor Greci din Constantinopol pentru a delibera cu privire la măsurile ce trebuiesc luate pentru reclădirea bisericii a fost de față și Partenie al Proilavului. Emisarii cari au pornit din Ierusalim la 8 Octombrie ca să înștiințeze nenorocirea întâmplată au sosit la Constantinopol la 16 Noembrie. Prin urmare ședința a avut loc după 16 Noembrie 1808 ⁵.

1808, Noembrie. Partenie al Proilavului semnează (prin delegație), împreună cu membrii Sinodului Patriarhiei ecumenice, actul de alegere a lui Policarp la tronul Ierusalimului ⁶.

¹ *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια*, 19 (1899) p. 195.

² Publicat întâi în revista *Ἐρμῆς ὁ Λόγιος*, Viena 1819, p. 112—117, retipărit de G. G. Papadopoulos, *Τὰ κατὰ τὸν ἀοίδιμον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριον τὸν Ε΄*, vol. 1 p. 145.

³ M. Ghedeon, *Κανονικαὶ διατάξεις*, vol. 2 p. 94.

⁴ Vezi G. Delilianis, *Ἡ ἱερά μὲν Ἑλάνης ἐν Δελτίον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος*, seria nouă, 1 (1928 — 1929) p. 106, fascicula a 4-a (altă paginație).

⁵ Poema a fost publicată de A. Papadopoulos-Kerameus, *Ἀνάλεκτα ἱεροσολυμιτικῆς σταχυολογίας*, vol. 3 p. 334—386, vezi în special p. 340—344.

⁶ C. Delicanis, *op. cit.*, vol. 2 p. 515.

1809, Martie. Partenie al Proilavului semnează, împreună cu membrii patriarhiei ecumenice, actul prin care se recomandă clericilor și mirenilor creștini supunere autorităților turcești ¹.

1810, Septembrie 2. Partenie al Proilavului iscălește, împreună cu alți mitropoliți, o scrisoare prin care este rugat mitropolitul Hiosului să permită transportarea rămășițelor pământești ale lui Macarie Notaras, fost al Corintului, în cavoul familiei Notaras din Tricala ².

Partenie al Proilavului semnează (prin delegație), împreună cu membrii Sinodului patriarhiei ecumenice actul de alegere a lui Iosif la scaunul Mesimvriei. Vezi V. Mystakidis, *Περὶ Κουρουτσουμῆ ἱστορικαὶ εἰδήσεις* (Știri istorice despre Curucesmă), Constantinopol 1885, p. 56 și 65. Mystakidis nu dă data actului și fiindcă îl pune între cele din 1814 ar crede cineva că poartă această dată; dar acest act iscălit de Partenie nu poate fi din 1814, fiindcă la această dată, cum vom vedea mai jos, Partenie nu mai era Mitropolit al Proilavului.

1810, Noembrie 30. Mitropolitul Proilavului chir... este înaintat la scaunul Dramei spune Constantin Caragea în Efemeridele sale ³. Caragea nu ne dă numele mitropolitului Proilavului, care a fost înaintat la scaunul Dramei, dar din actele patriarhicești știm precis că în luna Decembrie 1810, indiction 14 *s'a ales, în locul lui Partenie care a fost înaintat la mitropolia Dramei, mitropolit al Proilavului Calinic.*

M. Ghedeon, *Κανονικαὶ διατάξεις*, vol. 2 p. 134, dă un act sinodal al patriarhiei ecumenice purtând data 1810, Decembrie, prin care se interzice de a se da zestre la încheierea căsătoriilor. Acest act este semnat și de Partenie al Proilavului; dar dacă Partenie a fost într'adevăr transferat la mitropolia Dramei la 30 Noembrie, cum ne asigură Caragea, atunci cum putea el să semneze un act sinodal în Decembrie ca mitropolit al Proilavului?

¹ Evangelhos Savramis, *Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Δημητσάνας* în *Ἐπετηρὶς ἑταιρείας βυζαντινῶν σπουδῶν*, 9 (1932) p. 238, notă, unde se dă documentul în rezumat.

² Gheorghe Zolotas, *Ἱστορία τῆς Χίου*, Atena 1928, vol. 3, partea a 2-a p. 213.

³ Publicate în *Hurmuzaki Documente*, vol. 13 p. 137.

- Călinic
1810—1813
- 1810, Decembrie, Calinic se alege mitropolit al Proilavului ¹.
- Călinic
1813—1821
- 1813, Aprilie. În locul lui Calinic ales în 1810, se alege la 1813 un nou mitropolit, numit tot Calinic, care însă nu va fi numai al Proilavului ci și al Dristrei, aceste două mitropolii având de aci înainte un singur cărmuitor duhovnicesc. Motivele alipirii mitropoliei Dristrei la cea a Proilavului se expun în actul patriarhicesc publicat mai jos p. 299.
- 1814, Ianuarie 13. O notiță scrisă pe un Mineu spune: să se știe de când m'am hirotonisit eu preotul Neculai sin popa Dumitru ot Brăila protopop Brăilei și m'au hirotonisit la hramul lui Sfeti Nicolai, la biserica la Vărsătura, Proilavul Calinic. La vileat 1814, Ianuarie 13 ².
- Antim
1821—1828
- 1821, Martie. Tot în Mineul pomenit mai sus găsim următoarea însemnare: să se știe de când m'am făcut anagnost... de mitropolitul Antimos, veleat 1821 ³. În același Mineu este o însemnare din care reiese că predecesorul lui Antim, Calinic, a făcut schimb de scaun cu acesta din urmă și astfel Calinic a trecut în scaunul Didimotihului, ocupat mai înainte de Antim, iar acesta a trecut la Brăila în locul lui Calinic ⁴. Și știm precis din alte izvoare, din actele patriarhicești, că schimbul s'a făcut într'adevăr în Martie 1821 ⁵.
- La începutul unui Mineu grecesc pe Aprilie se găsește scris în limba greacă cu litere chirilice întreg titlul mitropolitului Proilavului, pe care îl redau în traducere: prea sfințitului și de Dumnezeu alesului mitropolit al Dristrei și Proilavului prea cinstit și exarh al părților de lângă Dunăre, domnul nostru și stăpân, întru mulți ani, 1822 Iunie 2 ⁶. Antim se intitulează mitropolit al Dristrei și al Proilavului și după cum am văzut mai sus această

¹ Cf. actul sinodal de alegere mai jos la p. 298.

² Melchisedec, *Cronica Hușilor*, București 1869, p. 161—162, apendice.

³ Melchisedec, *loc. cit.*, p. 163; cf. și revista *Analele Brăilei*, 2 (1930) nr. 2 p. 6.

⁴ Melchisedec, *tot acolo*, p. 163.

⁵ Cf. actul patriarhicesc publicat mai jos, p. 300 și *Lista de episcopi ai Traciei*, în revista *Θρακικά*, 6 (1935) p. 72.

⁶ Melchisedec, *tot acolo*, p. 163—164.

unire se făcuse încă din 1813 în timpul păstoriei lui Calinic. Mitropolitul Heracliei Ignatie, scriind către acest Antim mai multe scrisori în anii 1826, 1827 și 1828, îl numește: « Προϊλαθοδρόστρας » (al Proilavului și al Dristrei) ¹.

1836, Noemvrie. După Antim, care a păstorit Dristra și Proilavul până la 1828, dată la care a fost desființată mitropolia Proilavului, se alege după cum rezultă din actele patriarhicești, în locul lui Antim **Grigorie**, tot ca mitropolit al Dristrei și al Proilavului: din cauza că Antim, care a păstorit mitropolia Dristrei și Proilavului, ne spun actele patriarhicești, a fugit abandonând scaunul său, în locul lui a fost ales **Grigorie**, care câtva timp a cărmuit această eparhie ca locțiitor. Grigorie
1836—1840

1840, Ianuarie. După moartea lui Grigorie se alege **Ieronim** Ieronim numai ca mitropolit al Dristrei nu și al Proilavului. Mitropolia Dristrei, ne spun actele patriarhicești, rămânând neocrotită din cauza că mitropolitul Grigorie care o păstorea și-a dat obștescul sfârșit, s'a ales în locul lui **Ieronim** ².]

¹ Vezi *Θεολογικά*, 6 (1935) p. 208, 209, 218, 238.

² *Condica patriarhicească* nr. 14 p. 348.